

Хроника на обособяване на регионите в България

В историческото развитие на българската държава от Освобождението до наши дни се извършват 10 основни административно-териториални реформи:

- **1880 г.** - Княжество България е разделено административно на 21 окръжия - София, Орхание (дн. Ботевград), Трън, Кюстендил, Варна, Провадия, Шумен, Ески Джумая (дн. Търговище), Разград, Силистра, Русе, Търново (дн. Велико Търново), Свищов, Севлиево, Ловеч, Плевен, Вратца (дн. Враца), Орехово (дн. Оряхово), Берковица, Лом и Видин, а Източна Румелия - на 6 департамента - Татар Пазарджик (дн. Пазарджик), Пловдив, Хасково, Стара Загора, Сливен и Бургас;
- **1882 г.** - Княжество България е разделено административно на 14 окръжия - София, Кюстендил, Варна, Шумен, Разград, Силистра, Русе, Търново (дн. Велико Търново), Свищов, Севлиево, Плевен, Вратца (дн. Враца), Лом и Видин, а Източна Румелия - на 6 департамента - Татар Пазарджик (дн. Пазарджик), Пловдив, Хасково, Стара Загора, Сливен и Бургас;
1884 г. - в Княжество България са възстановени 3 окръжия - Трън, Ловеч и Орехово (дн. Оряхово);
1885 г. - след Съединението на Източна Румелия с Княжество България в страната има 23 окръжия - София, Трън, Кюстендил, Татар Пазарджик (дн. Пазарджик), Пловдив, Хасково, Стара Загора, Сливен, Бургас, Варна, Шумен, Разград, Силистра, Русе, Търново (дн. Велико Търново), Свищов, Севлиево, Ловеч, Плевен, Орехово (дн. Оряхово), Вратца (дн. Враца), Лом и Видин;
1890 г. - закрито е едно окръжие - Оряховското;
1900 г. - закрити са четири окръжия: Трънското, Свищовското, Ломското и Пазарджишкото;
- **1901 г.** - Княжество България е разделено административно на 12 окръга - София, Кюстендил, Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Шумен, Русе, Търново (дн. Велико Търново), Плевен, Вратца (дн. Враца) и Видин;
1913 г. - създадени са два нови окръга с административни центрове: Струмица (дн. в Република Македония) и Гюмюрджина (дн. Комотини - в Република Гърция);
същата година - Базарджик (дн. Добрич) и Силистра стават административни центрове на двата южнодобруджански окръга в Кралство Румъния - съответно на окръг (рум. - județ) Калиакра и на окръг (рум. - județ) Дуростор, като те остават такива до 1940 г., когато с Крайовската спогодба Южна Добруджа е върната на Царство България;
1915 г. - създаден е нов окръг с административен център Одрин (дн. Едирне - в Република Турция);
1919 г. - след Първата световна война в България има 15 окръга - тези, които са създадени през 1901 г., заедно с три нови - с административни центрове: Петрич, Пашмаклий (дн. Смолян) и Мъстанли (дн. Момчилград);
отделно Добрич и Силистра са окръжни градове в Кралство Румъния;
1922 г. - създаден е нов окръг с административен център Хасково;
- **1934 г.** - Царство България е разделено административно на 7 области - София, Пловдив, Стара Загора, Бургас, Шумен, Плевен и Враца;
в същото време Базарджик (дн. Добрич) и Силистра продължават да са окръжни градове в Кралство Румъния (според данни от преброяването в северната ни

съседка през 1930 г. - населението на двата жудеца (окръга) наброява общо 378 344 души: от които 37, 9 % са българи - 143 209 души, 34, 1 % са турци - 129 025 души, 20, 5 % са румънци - 77 728 души и 7, 5 % са от други националности - 28 382 души);

1935 г. - създадени са три нови области с административни центрове: Горна Джумая (дн. Благоевград), Кърджали и Търново (дн. Велико Търново), същевременно градовете Варна, Русе и Видин са извадени от административната опека на съответните областни управи и получават права на области; същата година тези промени са отменени, като остава в сила административно-териториалното деление от 1934 г.;

1941 г. - обособена е нова област с административен център Русе;

1944 г. - обособена е нова област с административен център Горна Джумая (дн. Благоевград);

1945 г. - седалището на Шуменска област е преместено във Варна и тя е преименувана на Варненска;

- **1947 г.** - в Народна република България са закрити областите и първостепенни административно-териториални единици остават околиците - те са 102 на брой, от които 7 са градски: София, Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Русе и Плевен;
- **1949 г.** - Народна република България е разделена административно на 15 окръга - София-град, София-окръг, Горна Джумая (дн. Благоевград), Пловдив, Хасково, Стара Загора, Ямбол, Бургас, Варна, Шумен, Русе, Горна Оряховица, Плевен, Враца и Видин;
1951 г. - закрити са два окръга - Ямболският и Видинският, а седалището на Горнооряховския - е преместено във Велико Търново и той е преименуван на Великотърновски;
- **1959 г.** - Народна република България е разделена административно на 30 окръга - София-град, София-окръг, Димитрово (дн. Перник), Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив-град, Пловдив-окръг, Смолян, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Бургас, Варна-град, Варна-окръг, Толбухин (дн. Добрич), Коларовград (дн. Шумен), Търговище, Разград, Силистра, Русе, Велико Търново, Габрово, Ловеч, Плевен, Враца, Михайловград (дн. Монтана) и Видин, като са премахнати околиците - градски и селски (общо 117 на брой) - административно-териториалната структура на страната за пръв път става двустепенна;
1961 г. - закрити са два окръга - Пловдив-град и Варна-град;
- **1978 г.** - в Народна република България има 28 окръга - София-град, София-окръг, Перник, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Бургас, Варна, Толбухин (дн. Добрич), Шумен, Търговище, Разград, Силистра, Русе, Велико Търново, Габрово, Ловеч, Плевен, Враца, Михайловград (дн. Монтана) и Видин, но се създават и селищни системи - това довежда до уедряване на общините, някои от които са с териториален обхват препокриващ някогашните околии (през 1978 г. - общините са 1 394 на брой, в т. ч. 220 - градски и 1 174 - селски, а днес - те са 264);
- **1987 г.** - Народна република България е разделена административно на 9 области - София-град, София-област, Пловдив, Хасково, Бургас, Варна, Разград, Ловеч и Михайловград (дн. Монтана);

1991 г. - седалището на Разградска област е преместено в Русе и тя е преименувана на Русенска;

- 1999 г. - Република България е разделена административно на 28 области - София (столица), София, Перник, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Сливен, Ямбол, Бургас, Варна, Добрич, Шумен, Търговище, Разград, Силистра, Русе, Велико Търново, Габрово, Ловеч, Плевен, Враца, Монтана и Видин.

Повечето от сегашните 28 области съществуват непосредствено преди и след Съединението на Източна Румелия с Княжество България, когато от двете страни на Балкана има 23 окръжия. В това число не влизат регионите на Горна Джумая (дн. **Благоевград**), Пашмаклий (дн. **Смолян**) и **Кърджали**, които тогава все още са в пределите на Османската империя, но след балканските войни стават неразделна част от българската държава.

Окръжни центрове на юг от Стара планина са: **София**, Трън, **Кюстендил**, Татар Пазарджик (дн. **Пазарджик**), **Пловдив**, **Хасково**, **Стара Загора**, **Сливен** и **Бургас**. Единствено Перник и Ямбол, които днес са областни градове, не са средища на региони и през 1886 г. По-късно Трън постепенно губи своите регионални функции, за сметка на много по-бързо развиващия се от него град **Перник**, а **Ямбол** се отделя от административната опека на Сливен и става център на свой регион.

Не е по-различна картината и на север от Балкана, където окръжни центрове са: **Варна**, **Шумен**, **Разград**, **Силистра**, **Русе**, Свищов, Търново (дн. **Велико Търново**), Севлиево, **Ловеч**, **Плевен**, Орехово (дн. Оряхово), Вратца (дн. **Враца**), Лом и **Видин**. **Търговище** е окръжен център няколко години след Освобождението (под името Ески Джумая) и от 1959 до 1987 г. **Добрич** се издига като такъв по време на румънското владичество над Южна Добруджа, а през втората половина на XX век Севлиево и Лом отстъпват регионалните си функции, съответно на **Габрово** и **Монтана**.

Само две от тогавашните окръжия в Княжество България не успяват да се обособят като отделни региони. Оряховското - което престава да съществува от 1 януари 1890 г. - населените места, влизащи дотогава в състава му, преминават към Вратца (дн. Враца), а част от тях след време - и към Плевен. И Свищовското - закрито през 1900 г. - неговата територия е поделена между Търново (дн. Велико Търново), Плевен, а по-късно и Русе.

Този кратък исторически преглед показва недвусмислено, че 28-те области в нашата страна са част от българската национална идентичност.

16.06.2010 г.

Димитър Попов